

megállapítást — egy mechanizmus részének tekinti őt — úgy nagy tévedésben van. Egyúttal persze igaza is van. Annak tekinti — ami! Azaz ma még egy mechanizmus részének, gépalkatrésznek. Mert tényleg az ma az ember és ezt Vető is megállapította. Hazudna a dialektika és ezáltal tudományellenessé válna, ha ezt letagadná, elkendőzné. De a jövőre nézve nem tekinti a dialektika gépalkatrésznek az embert — sőt rajta van, hogy igazi emberré tegye! Még tovább is mehetünk: már a mai emberről is megállapítja, hogy gép is — de ember is és azt is, hogy önmaga alakítja — mint ember s nem mint gép — történelmét. A dialektika az egyént, a személyiséget éppen olyan fontosnak tartja, mint a társadalom egészét és össze is tudja egyeztetni a kettőt. Aki ennek ellenkezőjét állítja — nem ismeri a dialektikát, nem ismeri sem a Szent családot, sem a Tőkét, az Antidühringet, a Feuerbachot és egyáltalán a dialektika hatalmas irodalmát. Ne tévesszük sohasem össze a dialektikát a vulgáris materializmussal! Hiszen az itt idézett pár sor is ezt bizonyítja. Ismételjük meg: pl. a következőt: „... az eltárgyasodásnak *tulataiban levő* és éppen ezért *önmagát megszüntető* eltárgyasodást.“

Cikke végén Vető kifejezi abbéli óhaját, hogy az új ember érezze a közösséghez való tartozását is, de egyúttal egyéniségét is fejlessze ki. Ugy van. Ebben megegyezünk. De Vető nem mutatott rá az útra, amelyen haladva ezt a célt elérhetjük. Az „új európai szellem“ kissé homályos kifejezés. Lehet azt többféleképp érteni. Lehet visszatérésként értelmezni, amint azt az egész cikk vonalvezetéséből lehetne következtetni, de lehet a haladás, mai haladás vonalának is magyarázni.

Biztos az, hogy szavakkal ily célt nem lehet elérni. Filozófiával sem. Ugy érte, hogy *csak* filozófiával! „... az anyagi eltárgyasodást nem lehet tisztára belső, lelki ténykedéssel megszüntetni. Hogy önmagunk felemeljük, ehhez nem elégséges önmagunk gondolatban való felemelése... Ha az embert a körülmények formálják, úgy a körülményeket kell emberivé formálni.“ (A szent család 1844.) *L. P.*

K ö n y v

Havas Károly kétszilasos cikkei

Havas Károly az ismert publicista, az eltévedt kortárs, egy csomó kétszilasos cikket gyűjtötte kötetbe „Stírliában Aik faluban mi történt...“ címen.

Havas Károly vezércikkei csak ritkán szólnak a nagypolitika aktuális eseményeiről. Inkább kis, szürke napi híreket kommentál ő olyanformán, hogy az élet egy-egy kis eseményét, társadalmi és történelmi távlatba állítja, hogy az óceán egy csönpéből következtes-

sen magára az óceánra.

Havas Károly tud írni. És ez a mi bácskai ugarunkon már jótén, tős dolog. Kérdés, mit lát, hogyan látja meg a dolgokat, ismeri-e a társadalmat és történelmet, amelybe beállítja a meglátott szürke eseményeket, szürke eseményeket és látja-e a történelem jövőbe irányuló tövábbi vonalát.

Nem foglalkozhatunk itt minden témájával. Példa képen akarjuk vizsgálat tárgyává tenni a nőkérdésben elfoglalt álláspontját.

Hogyan látja a kétszilasos a nőt, a házasságot, a feleséget, a prostitúciót?

„A házasság válsága nem új de-

log. — mondja — szinte azt lehetne mondani, hogy maga a házasság intézménye a válság." Látja, hogy a házasság társadalmi intézmény, hogy forma, sőt formalitás. Új lett, hogy a házasságötés, ideje gazdasági okok folytán kitoldódott. Sőt, azt is látja, hogy új erkölcsre van szükség, olyan erkölcsre, amely lehetetlenné tenné korunk nemi nyomorúságát, némi nyomorát. Ismeri Havas a dolgozó nő problémáját, tudja, hogy többet követelnek tőle mint a férfitől és kevesebbet adnak neki mint a férfinak, tudja, hogy a mai munkafeltételek mellett a munka ártalmas a női szervezetre. Tudja, hogyan lett a nő dolgozónő és hogy hiába a válság a férfiak munkanélkülisége, nem lehetne a kérdés megoldását a női munkaerő kiküszöbölésétől várni, tudja, hogy mik az okai a prostitúciónak és hogy a prostitúált nem rossz, de szerencsétlen — mind ezt előhívva látja — tudja habár a történelmi távlatot nem is tudja megadni mindennek. Mert Havas Károly ismeri a történelmet, de mégsem ismeri azt, a felületet látja, ismeri, a mélyre és mélyről látó örök és okokat nem ismeri. Nem ismeri az emberiség őstörténetét sem — mert nem tud elképzelni olyan korszakot, amelyben nem volt és nem lett volna házasság és magántulajdon. Havas a mai "kő" és "kőrvézete" szerint saját képésására átszabva, tudja csak látni a történelmet. Ezért nem ismeri az őstörténelmet és — ezért nem tudja látni a mai koron túlhaladó jövő vonalát sem.

Az eltévedt kortárs csak topog egy helyben, önmaga körül és aert, mindent — a jó kispolgár módján — önmaga keresztül lát, ezért csak a jelent látja, de nem tud belelátni sem a másként volt múltba, sem a másként lesz jövőbe. A kortárs mecserekedt a jelenben, önmagában. Tisztán látja a ma problémáit, a ma válságát, de egyhelyben rekedtnék látja ezt a má, nem lát kiutat, mert végül is, mégis csak ez a jelen ez az

önmaga, jelenti előtte az értéket, így azután látja, hogy lehetetlen a jó házasság, de mégis a jó házasság és jó feleség az eszményképe; látja a dolgozó nő problémáját — mégis azt tartja: a nő ne dolgozzon, de maradjon meg a főzőkanál mellett, mert ez a "formászetes" hiánya; ismeri a prostitúció okait, a prostitúált szerencsétlenségét, mégis szükségesnek tartja a prostitúciót és ezzel örökre megráldja ezt az intézményt. Tudja, hogy új erkölcsre van szükség, de az új erkölcsöt — a régi képmásában tudja csak látni.

És így van az eltévedt kortárs, így áll minden más problémával szemben. Topog egy helyben. **Tagadja és igentli egyszerre korát**, mert nem ugorhatia át önmaga árnyékát. Nem is az ő feladata ez. Majd akad más: aki átugrja ezt az árnyékot.

Havas Károly humanizmusa — bár következetlen és szűkös polgári humanizmus ez — és iróniája mégis kiemeli ezt a könyvet az átlagos vidéki könyvek sorából.

(—c—r)

K r ó n i k a

Japánban a rizst ellenőrzés alá vették. A Tókioi rendőrség rendelkezést adott ki, hogy a rizs, a Japán nép legfőbb eledele, ellenőrzés alá esik. Japánnak Kínával való háborúja óta ez az első eset, hogy a rizs ellenőrzés alá esik.

(Politika)

2 millió munkanélküli Franciaországban. Franciaországban a munka nélküliek száma 2 milliót tesz ki. A textil ipar ma 30%-al kevesebbet termel mint az imperialista háború kezdete előtt. A szénhiány óriási. A háború előtt Franciaország 70 millió tonna szénét fogvasztott és ebből 45 millió tonna Angliából és Németországból jött. Ezen a télen Németország kb. az eddigi mennyiségnek csak 30%-